

HETERÒPTERS NOUS O INTERESSANTS PER ALS PAÏSOS CATALANS *

Jordi Ribes **

Rebut: gener 1977
Acceptat: maig 1978

RÉSUMÉ

Hétéroptères nouveaux ou intéressants pour les Pays Catalans

Après un rapport où l'auteur s'engage à préparer un catalogue des Hétéroptères des Pays Catalans renfermant plus de mille espèces, il présente cette note-ci dans laquelle 40 formes —dont une vingtaine nouvelles pour ces Pays-là— y sont commentées sous différents aspects; parmi celles-ci même certaines deviennent des nouveautés ibériques. Outre la localité, la contrée naturelle (=comarca) entre parenthèses, la date, la plante hôte ou les biotopes, lorsqu'ils sont connus, on donne encore le nom du collecteur et de celui qui l'a déterminé, excepté si l'auteur en est le responsable; la répartition géographique ainsi que des références additionnelles, s'il y a lieu, y sont aussi ajoutées.

L'arregleja de materials —un miler llarg d'espècies inventariades— i la compilació de dades bibliogràfiques i de tota mena, ambdues ja en procés força avançat, emmenaran en un futur no gaire llunyà a poder emprendre la tasca de preparació d'un catàleg dels heteròpters dels Països Catalans. Com que això, tanmateix, no és immediat, hom creu, nogensmenys, que és útil de publicar ara una nova aportació al coneixement d'aquests insectes. Vet ací, doncs, el motiu d'aquesta nota faunística, on hom comenta quaranta espècies l'interès de les quals està en primer lloc en la novetat absoluta, àdhuc per a la península Ibèrica, de més de la meitat de les formes enumerades, però també en la seva veritable raresa i fins i tot en la dificultat d'encasellar-les, deguda a errors d'interpretació o a nous arranjaments sistemàtics cau-

sats per revisions de grups que originen sovint trasbalsos sinonímics.

Cadascuna de les espècies de l'elenc inclou, en aquest ordre, les dades següents: localitat; comarca entre parèntesis; data, planta hoste, biòtop o informació adient (quan hom els coneix); si el recollector o qui ha determinat l'espècie no és l'autor d'aquesta nota, l'un i/o l'altre hi apareixen també; un breu comentari, si hi escau, i la distribució geogràfica actual completen el conjunt de referències.

Hom agraeix particularment la col·laboració dels col·legues Marina Blas, de Saragossa, Tomàs Garcia, de Benidorm, del malaguanyat Manuel González, de Barcelona, Narcís Sauleda, d'Alacant, Francesc Vallhonrat, de Barcelona, i Eduard Vives, de Terrassa, els quals cediren a l'autor el material objecte d'aquest estudi.

* Aquest treball és dedicat a la memòria del Dr. Candel i Vila.

** València, 123-125, entl. 3.ª. Barcelona, 11.

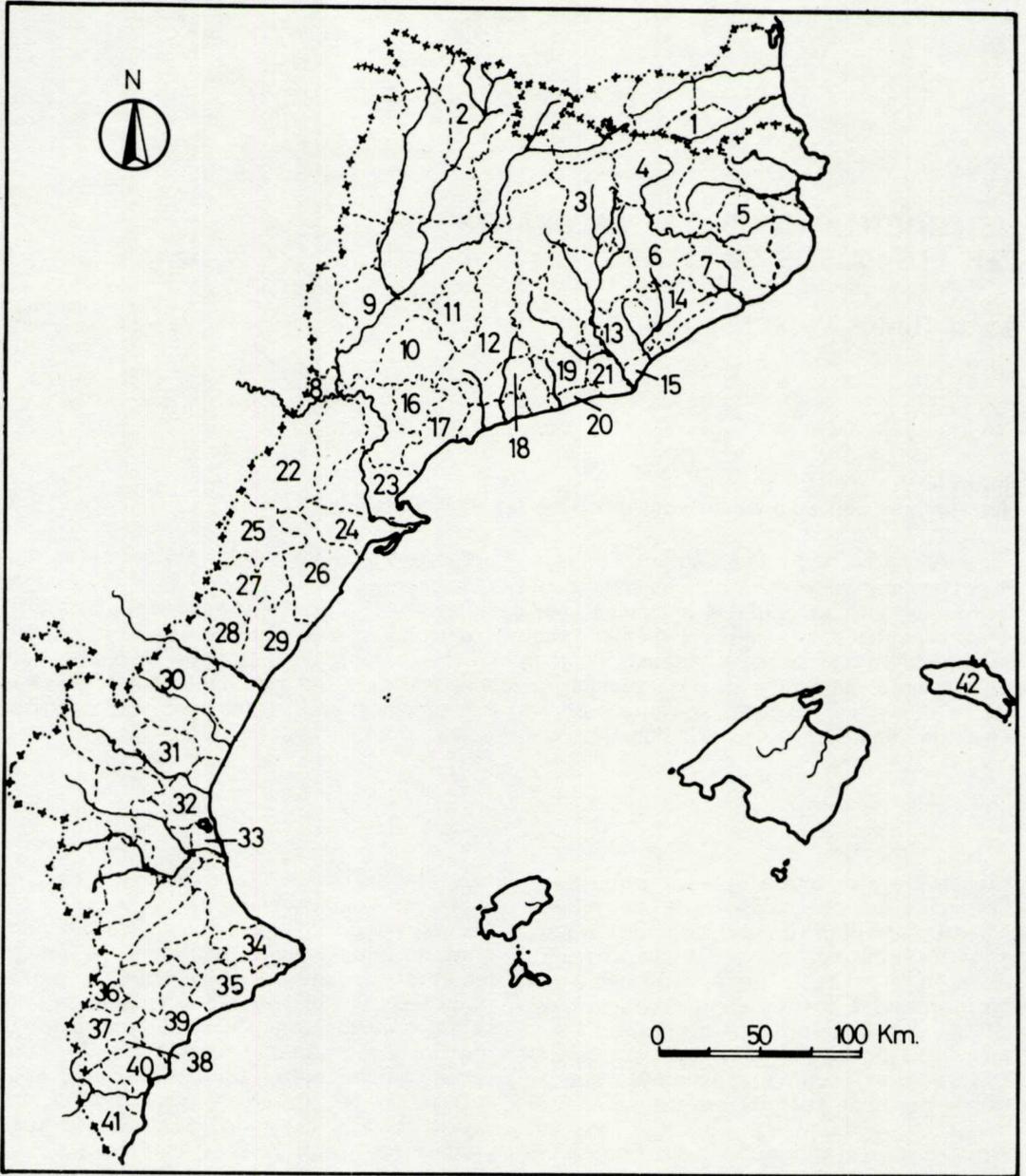

FIG. 1. Mapa dels Països Catalans amb la situació de les comarques esmentades al text.
 Carte des Pays Catalans avec l'emplacement des contrées naturelles citées dans le texte.

- 1, Vallespir. 2, Pallars Sobirà. 3, Berguedà. 4, Ripollès. 5, Gironès. 6, Osona. 7, Selva. 8, Baix Cinca. 9, Segrià. 10, Garrigues. 11, Urgell. 12, Conca de Barberà. 13, Vallès Occidental. 14, Vallès Oriental. 15, Barcelonès. 16, Priorat. 17, Baix Camp. 18, Alt Camp. 19, Alt Penedès. 20, Garraf. 21, Baix Llobregat. 22, Mataranya. 23, Baix Ebre. 24, Montsià. 25, Ports. 26, Baix Maestrat. 27, Alt Maestrat. 28, Alcalatén. 29, Plana Alta. 30, Alt Palància. 31, Camp de Túria. 32, Horta. 33, Ribera Baixa. 34, Marina Septentrional. 35, Marina Meridional. 36, Alt Vinalopó. 37, Valls del Vinalopó. 38, Vinalopó Mitjà. 39, Alacantí. 40, Baix Vinalopó. 41, Baix Segura. 42, Menorca.

ELENC DE LES ESPÈCIES

NOTONECTIDAE Leach

Anisops debilis canariensis Nh? — Sant Isidre d'Albatera (Baix Segura). 14-V-74. 1 ♀ de 6,8 mm, versemblantment pertanyent a aquesta subspècie. En una bassa. N. Sauleda leg. L'element sud-ibèric *A. marazanofi* Ps. és més petit (♀ = 6 mm), té el pronot maculat i els tergits abdominals negres, caràcters que no presenta l'exemplar alacantí (POISSON, 1966 b). Era conegut fins ara de les illes del Cap Verd, les Canàries, Madeira, el Marroc meridional i Ghana (POISSON, 1966 a; STICHEL, 1955-62). La citació de Corfú correspon a *A. crinita* Brooks, espècie oriental estesa fins als Balcans (NIESER, 1978).

NAUCORIDAE Fallén

Naucoris angustior Leth. — Son Bou (Menorca), 21-VII-74. B. Mateu leg. E. Wagner det. Considerat subspècie de *N. maculatus* F. Hom el cita de la Catalunya Nord, Portugal i el Marroc (NIESER, 1969; POISSON, 1957).

MIRIDAE Hahn

Trigonotylus pallidicornis Rt. — Santa Pola (Baix Vinalopó), 10-IX-73. Batent gramínies. N. Sauleda leg. Estès per la regió etiòpica, viu també al Nord d'Àfrica, les Canàries, Provença i l'Àsia Menor. Nou per a la península Ibèrica (WAGNER, 1970-75; WAGNER & WEBER, 1964).

Miris striatus (L.). — Cantonigròs (Osona), 13-VI-76. Caçat amb màniga. M. Blas leg. Trobat a tot Europa i l'Àsia Menor, rar a la subregió mediterrània. Encara que era citat de la península Ibèrica, hom no el coneixia pas dels Països Catalans (WAGNER, 1970-1975; WAGNER & WEBER, 1964).

Dasyscytus sordidus Fb. — Petrer (Valls del Vinalopó), 8-V-73. Damunt *Artemisia*. N. Sauleda leg. Element rar de dispersió mediterrània (STICHEL, 1955-62; WAGNER, 1970-75; WAGNER & WEBER, 1964).

Heterocordylus (s. str.) flavipes Wgn. — Clot d'Espolla (Gironès), 19-V-75. 1 ♂, capturat amb la màniga en un herbassar;

hom n'ha fet la genitèlia. Descrit i només conegut dels voltants de Roma (SERVADEI, 1967; WAGNER, 1970-75).

Plagiotylus maculatus Sc. — Sonadell (Segrià), 2-VI-63 Segons Wagner, viu damunt *Teucrium chamaedris*. Només conegut amb certesa del sud de França, puix que les citacions d'Itàlia i Àustria són dubtoses (STICHEL, 1955-62; WAGNER, 1970-75; WAGNER & WEBER, 1964).

Orthotylus (Melanotrichus) divisus Lv. — Villena (Alt Vinalopó), 8-IX-74; Montfort (Vinalopó Mitjà), 28-IX-74. Segons Wagner, viu damunt *Atriplex halimus*. N. Sauleda leg., E. Wagner det. Citat d'Israel, Líbia, Tunísia i la península Ibèrica (WAGNER, 1970-1975).

Orthotylus (Melanotrichus) globiceps Wgn. — Bellpuig (Urgell), 26-X-75 i 1-XI-75. Damunt *Suaeda*. Descrit recentment per Wagner sobre exemplars alacantins; hom no hi inclou, però, aquestes localitats, que seran publicades per N. Sauleda al treball on estudia els coleòpters i els heteròpters dels biòtops halòfils d'Alacant i Albacete.

Orthotylus (Melanotrichus) contrarius Wg. — Salines (Alt Vinalopó), 28-VIII-68. E. Wagner l'indica només d'Algesires (Cadis), d'on fou descrit (WAGNER, 1970-1975).

Systemonotus championi Rt. — Els Torms (Garrigues), 25-V-75; Benidorm (Marina Meridional), 4-V-68, T. Garcia leg. Com totes les espècies del gènere, és d'un dimorfisme sexual marcadíssim: els mascles tenen les ales i els hemèlitres ben desenvolupats, i les femelles, aspecte de formiga. Hom no el coneixia sinó de Trassos-Montes (Portugal) i de Sòria (Castella), on M. González el caçà en abundància (STICHEL, 1955-1962; WAGNER, 1970-1975).

Atractotomus parvulus Rt. — Fredes (Baix Maestrat), 28-VIII-76. Damunt *Pinus sylvestris*. Nou per a la fauna ibèrica, puix que només era conegut del nord de França, Alemanya i els Països Baixos (STICHEL, 1955-1962; WAGNER, 1970-1975; WAGNER & WEBER, 1964).

Phylus (s. str.) melanocephalus (L). — Gaserans (Selva), 23-V-76. Agafat en una roureda (*Quercus sp.*). Element europeu citat de l'interior de la península Ibèrica, però encara no dels Països Catalans.

Ribesophylus striatus (Wgn.). — Montroig de Tastavins (Matarranya), 2-V-70. Damunt *Lithospermum fruticosum*. Fou descrit sobre exemplars de diferents localitats de les Garrigues, el Priorat i la Conca de Barberà, d'on hom el coneixia únicament fins ara (WAGNER, 1970-1975). En descriure aquesta espècie, E. Wagner la va incloure dins el gènere *Atractotomus* (1965); l'any següent creà per a ella el gènere *Ribesophylus* (1966), que G. Seidenstücker féu sinònim d'*Opisthotenia* (1968), gènere pòntic. No fa gaire, però, E. Wagner (*in litt.*) ha comunicat a l'autor d'aquesta nota que restablirà el nom que encapçala el paràgraf.

NABIDAE Costa

Alloeorhynchus putoni Kk. — Gallifa (Vallès Occidental), 24-IV-63; Tírig (Alt Maestrat), 1-V-72. Entitat mediterrània molt rara als Països Catalans, però força abundant a la zona d'Algesires (Cadis) (STICHEL, 1955-1962).

Nabis persimilis Rt. — Begues (Baix Llobregat), 4-XI-73; Fraga, Serreta Negra (Baix Cinca), 6-VI-76; Sonadell (Segrià), 2-VI-63; Juncosa (Garrigues), 24-IX-66. Segons R. Remane (1964), hom el coneix només de la Camarga (Provença), Sierra Nevada (Andalusia), el Marroc i Algèria. E. Wagner, però, el cita també de Cambrils (Baix Camp) (WAGNER, 1960). Cal afegir-hi encara les localitats ibèriques d'Alcanyis (Terol) i Otero de Bodas (Zamora).

SALDIDAE Costa

Saldula setulosa (Pt.). — Els Arenals del Sol (Alacantí), 15-I-73. N. Sauleda leg., G. Seidenstücker det. Element rar conegut d'Anglaterra, França, el Marroc i Turkestan. Nou per a la fauna ibèrica (STICHEL, 1955-1962).

TINGIDAE Laporte

Campylosteira serena Hv. — Casas de Herrero (País Valencià [?]), 18-II-13. E. Moròder leg. Totes les espècies d'aquest gè-

nere, que actualment estudia J. Péricart, són molt mal representades a les col·leccions i qualsevol citació nova cal que sigui inventariada. Només ha estat trobat a Ciudad Real (Castella), Huelva (Andalusia) i Sardenya; és nou, doncs, per als Països Catalans (DRAKE & RUHOFF, 1965; GÓMEZ, 1955; STICHEL, 1955-1962).

Acalypta brunnea (Gm.). — Barcelona ciutat, carrer de Viladomat (Barcelonès), 11-VI-66. M. González leg. Sens dubte és una troballa accidental. Del mateix i malaguanyat col·lega són també aquestes altres dues localitats: Puerto de Ibañeta, Roncesvalles (Navarra), VII-61, i Puerto del Pontón (Lleó), 10-VII-70. Element de dispersió europea centroccidental, nou per a la fauna ibèrica (DRAKE & RUHOFF, 1965; STICHEL, 1955-1962).

Lasiacantha capucina (Gm.). — Borredà (Berguedà), 27-VIII-75. Aquesta és la segona citació catalana i alhora ibèrica, car fins ara només era conegut de Collsuspina (Osona). Es tracta d'un element europeu trobat també a Tunísia (DRAKE & RUHOFF, 1965, STICHEL, 1955-1962).

BERYTINIDAE Fieber

Berytinus geniculatus (Hv.). — Pontons (Alt Penedès), 4-VI-72; Morella (Ports), 28-VIII-74. J. Péricart det. Segons W. Stichel (1955-1962), no és conegut de la península Ibèrica, però cal dir que Péricart revisa actualment el gènere *Berytinus*, moltes espècies del qual han estat barrejades i, segons comunicació epistolar de l'autor, potser en caldrà modificar la distribució geogràfica. És per això que hom no la comenta en cap de les quatre formes enumerades.

Berytinus signoreti (Fb.). — Castellar de N'Hug (Berguedà), 19-VIII-72; Llaberia (Baix Ebre), 7-VIII-74. J. Péricart det.

Berytinus minor (H.-S.). — Castellar de N'Hug (Berguedà), 19-VIII-72. J. Péricart det.

Berytinus clavipes (F.). — Vidrà (Ripollès), 2-V-61. J. Péricart det.

LYGAEIDAE Schilling

Spilostethus furculus (H.-S.) (= *festivus*)

Thb.). — Benicàssim (Plana Alta), 2-IV-56; Alzira (Ribera Alta), 28-VIII-15, E. Moròder leg. Colh. Mus., Cullera (Ribera Baixa), 5-X-75 i Alacant (Alacantí), 22-X-74, N. Sauleda leg. Element etiòpic que ateny el Magrib i la península Ibèrica (SLATER, 1964; STICHEL, 1955-1962).

Horvathiolus mendosus (Hv.). — Benidorm (Marina Meridional), V-68, T. Garcia leg., Polop (Marina Meridional), 16-III-74, N. Sauleda leg. Josifov (1965) l'indica de Síria, Xipre, Tunísia, Algèria, el Marroc, Provença i, a la península Ibèrica, d'Andalusia i Múrcia. Nou, doncs, per als Països Catalans (SLATER, 1964).

Heterogaster cathariae (G.). — Espot (Pallars Sobirà), 8-VII-72, E. Vives leg. A la península Ibèrica ha estat trobat a zones muntanyoses de Burgos, Madrid (Castella) i Granada (Andalusia). Hom pot considerar-lo com a element holomediterrani estès a l'Europa central i l'Àsia central. Nou per a la fauna catalana (SLATER, 1964; STICHEL, 1955-1962).

Drymus ryeii Dgl. & Sc. (= *picinus* Rey). — Santigosa (Ripollès), 12-X-72, E. Vives leg. Wagner (1954) el cita de Cotlliure (Vallès Pir) i Slater (1964) d'Espanya, erròniament tanmateix. És un element europeu nou per a la fauna ibèrica però no per a la catalana (STICHEL, 1955-1962).

Tropistethus pallipes Rt. — Les Coves de Vinromà (Plana Alta), 31-III-72. Sota pedres, rar. Descrit de Portugal (Beira Alta). Encara que STICHEL (1955-62) l'indica de França i Espanya, hom no hi ha pogut verificar la seva presència (SLATER, 1964).

Tropistethus fasciatus Fr. — Valldoreix (Vallès Occidental), 13-IX-59; el Pinetell (Conca de Barberà), 22-VI-69; Atzeneta del Maestrat (Alcalatén); Alcalà de Xivert (Baix Maestrat), 30-III-72; les Coves de Vinromà (Plana Alta), 31-III-72. Sota pedres; a les dues darreres localitats, força abundant. Nou per a la península Ibèrica. Segons Slater (1964), seria un element europeu (STICHEL, 1955-1962).

Emblethis ciliatus Hv. — Penyalgosa (Alcalatén), 12-IV-68; Villena (Alt Vinalopó), 6-X-74; les Salines d'Elda (id.), 22-IX-68 i 29-XII-69. Terrícola. Exemplars confirmats per G. Seidenstücker. Distri-

buït per l'Europa oriental, l'Àsia palearctica i països del Magrib. Nou per a la fauna ibèrica (SLATER, 1964; STICHEL, 1955-1962).

Emblethis proximus Seid. — Els Motllats (Alt Camp), 26-V-67. Terrícola. Descrit l'any 1967 sobre exemplars de la Rússia meridional, Ucraïna, Suïssa i Aragó (Terol), que en constitueixen l'àrea coneguda fins ara, hom l'ha agafat també a localitats ibèriques castellanques de Sòria i Burgos (SEIDENSTÜCKER, 1967).

Lasiocoris antennatus Mtd. — La Sènia (Montsià), 28-VIII-76, Josefina Español leg.; València, el Saler (Horta), 20-VIII-68; la Devesa de l'Albufera (Horta), sense data, E. Moròder leg. Coll. Mus.; Alginet (Ribera Alta), 19-II-11, E. Moròder leg. Coll. Mus. Conegut del Caucas, Grècia, Rússia, Síria, Turquia i Iugoslàvia. Nou per a la fauna ibèrica i catalana. Aquests individus són lleugerament diferents dels típics de la Mediterrània oriental; malgrat això, sense disposar de material addicional d'altres àrees geogràfiques, hom no pot pas crear cap nou taxó ni tan sols a nivell subspecífic (SLATER, 1964; STICHEL, 1955-1962).

Peritrechus gracilicornis xanthopus Hv. — Sarroca (Segrià), 4-IV-63. La present subespècie ha estat descrita i només citada de Ciudad Real (Castella); és nova, doncs, per a la fauna catalana (SLATER, 1964; STICHEL, 1955-1962).

Rhyparochromus ibericus (Bär.). — Mola de Catí (Baix Ebre), 25-III-67, I. G. Urgellès leg.; Tírig (Alt Maestrat), 1-IV-72; Vistabella (Alcalatén), 11-IV-68; les Coves de Vinromà (Plana Alta), 31-III-72. Endemisme ibèric (STICHEL, 1955-62) del qual hom no coneix més citacions que les d'Andalusia (SLATER 1964) i d'«els Ports de Tortosa» (WAGNER, 1960), aquesta basada en exemplars del Museu de Zoologia de Barcelona.

Beosus quadripunctatus (M.). — Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), 21-VIII-76. Sota un herbassar de *Brachypodium phoenicoides* ensem amb els heteròpters *Podops dilatata*, *Aelia acuminata*, *Eysarcoris inconspicuus*, *Spathocera lobata*, *Ceraleptus obtusus*, *Strobilotoma typhaecornis*, *Berytinus hirticornis*, *Xanthochilus saturnius*, *X. minutus*, *Beosus maritimus*,

Stalia major i *Sastrapada baerensprungi* i els coleòpters *Carabus purpurascens mulleri*, *Acinopus picipes*, *Silpha tristis*, *Macroliaster major*, *Asida sericea* i *Phylan abbreviatus*. A la península Ibèrica només era conegut d'Andalusia. Element holomediterrani estès a l'Àsia central (SLATER, 1964; STICHEL, 1955-1962).

RHOPALIDAE Amyot & Serville

Stictopleurus synavei Göll. — Mas de Barberans (Montsià), 28-VIII-73; Sogorb (Alt Palància), sense data, E. Moròder leg. Endemisme ibèric descrit l'any 1975 sobre individus de Saragossa, Madrid, Àvila, Salamanca i Granada (GÖLLNER-SCHIEDING, 1975). Nou per a la fauna catalana.

PENTATOMIDAE Leach

Trigonosoma (s. str.) ramburi Hv. — Vilanova i la Geltrú (Garraf), 3-VI-74, C. Ascaso leg.; Torres de Segre (Segrià), 2-VI-63; Serra (Camp de Túria), 13-X-62; Torrent de Cinca (Baix Cinca), 7-VI-76. A la darrera localitat, damunt *Nigella damascena*. Endemisme ibèric (STICHEL, 1955-62) considerat molt rar. Descrit de Ciudad Real (Castella) i citat també de Madrid, Conca (Castella), Màlaga (Andalusia) i de les localitats portugueses de Mogofores (Beira Litoral) i Pragal (?) (SEABRA, 1927), n'hi ha encara una altra citació, però com a *T. rusticum* F., de Sant Llorenç del Munt (Vallès Occidental) (SÁNCHEZ, 1920), que hom ha pogut confirmar al Museu de Zoologia de Barcelona.

Aelia klugi H. — Turó de l'Home, el Montseny (Vallès Oriental), 1700 m, 18-VII-76. Caçat amb la màniga a la vora de l'observatori meteorològic. Eurosiberià. Segona troballa catalana alhora ibèrica (RIBES, en premsa; STICHEL, 1955-1962).

CYDNIDAE Billberg

Tritomegas rotundipennis D. — Samalús (Vallès Oriental), 7-V-72, F. Vallhonrat leg. 1 ♂ amb les taques blanques del pronot i la genitèlia típiques d'aquesta espècie. Conegut només d'Itàlia i Sicília (SERVADEI, 1967; STICHEL, 1955-62; WAGNER, 1963).

BIBLIOGRAFIA

- CHICOTE, C., 1880. Adiciones a la enumeración de los hemipteros observados en España y Portugal. *An. Soc. esp. Hist. Nat.*, 9: 185-203.
- DRAKE, C. J. & RUHOFF, F. A., 1965. Lacebugs of the World: A Catalog (*Hemiptera: Tingidae*). *Smiths. Inst.*, 243: 1-634.
- GÖLLNER-SCHIEDING, U., 1975. Revision der Gattung *Stictopleurus* Stal, 1872 (*Heteroptera, Rhopalidae*). *D. ent. Zeit.*, N.F. 22: 1-60.
- GÓMEZ MENOR, J., 1955. Nuevas citas de especies y descripción de algunas nuevas de Piésmidos y Tingidos de España e Islas Canarias. *EOS*, 21: 247-259.
- JOSIFOV, M., 1965. Zur Systematik der Gattung *Melanocoryphus* Stal. (*Hem. Het.: Lygaeidae*). *Acta ent. Mus. Nat. Pragae*, 36: 311-334.
- MORÓDER, E., 1920. Introducción al catálogo de los Hemipteros de la región valenciana. *An. Inst. Gen. Tec. Val. (Trab. Lab. Hist. Nat.)*, 6: 1-18.
- NIESER, N., 1969. Données faunistiques d'Hétéroptères aquatiques IV. *Ent. Bericht.*, 29: 190-192.
- NIESER, N., 1978. Heteroptera. A: Illies, J., *Limnofauna europaea*, G. Fischer. Stuttgart.
- OSHANIN, B., 1912. *Katalog der paläarktischen Hemipteren*. Berlin.
- POISSON, R., 1957. *Hétéroptères aquatiques*. Faune de France, 61. Paris.
- POISSON, R., 1966. Catalogue des Insectes Hétéroptères *Notonectidae* Leach 1815, africano-malgaches. *Bull. I.F.A.N.*, 28 (A): 729-768.
- POISSON, R., 1966 b. Sur un *Notonectidae* apparemment nouveau de la région ibérique: *Anisops marazanofi* n. sp. *Vie Milieu*. 17 C: 775-777.
- REMANE, R., 1964. Weitere Beiträge zur Kenntnis der Gattung *Nabis* Latr. (*Hemiptera Heteroptera, Nabidae*). *Zool. Beiträge*, N.F.10: 253-314.
- RIBES, J., (en premsa). Hemipteros del norte de Cataluña nuevos o interesantes para la fauna ibérica. *VII Congrés d'Estudis Pirinencs*.
- SÁNCHEZ, A., 1920 (1918). Catàleg dels insectes del Museu pertanyents a l'ordre *Hemiptera*. *Junta Ciènc. Nat.* 225-258.
- SEABRA, A. F. de, 1927. Notas da Sinópse dos Hemipteros Heterópteros de Portugal. *Mem. e Est. Mus. Zool. Univ. Coimbra*. 11 (1): 1-3.
- SEIDENSTÜCKER, G., 1967. Untersuchungen an *Emblethis* (*Heteroptera, Lygaeidae*). *Reichenbachia*. 8: 249-266.
- SERVADEI, A., 1967. *Rhynchota* (*Heteroptera, Homoptera Auchenorrhyncha*). *Catalogo topografico e sinonimico*. Fauna d'Italia. 9. Bologna.
- SLATER, J. A., 1964. *A Catalogue of the Lygaeidae of the World*. Univ. Connecticut. Storrs.
- STICHEL, W., 1955-1962. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wanzen. II Europa*. 4 vols. Berlin.
- WAGNER, E., 1954. *Drymus picipus* Rey, eine bisher übersehene Lygaeidenart (*Hem. Het.*) *Schr. Naturw. Ver. Schl.-Holst.*, 27: 34-35.
- WAGNER, E., 1960. Beitrag zur Heteropteren-Fauna Nordost-Spaniens. *Misc. Zool.* 1: 33-56.
- WAGNER, E., 1963. Untersuchungen über den taxonomischen Wert des Baues der Genitalien bei den *Cydnidae* (*Hem. Het.*). *Acta ent. Mus. Nat. Pragae*, 35: 73-115.
- WAGNER, E., 1970-1975. Die *Miridae* Hahn, 1831, des Mittelmeerraumes und der Makaronesischen Inseln (*Hem. Het.*). 3 vols. *Ent. Abhandl.*, Supl. 37: 1-484; 39: 1-421; 40: 1-483.
- WAGNER, E. & H. H. WEBER, 1964. *Hétéroptères Miridae*. Faune de France, 67: Paris.